

Отримано: 26 лютого 2014 р.

Прорецензовано: 14 березня 2014 р.

Прийнято до друку: 24 квітня 2014 р.

Карлін М. І., Кучерук М. В. Особливості функціонування банківських офшорних центрів (на прикладі Люксембургу) / М. І. Карлін, М. В. Кучерук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'ячук. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 25. – С. 114–118.

УДК: 336.227.3

JEL Classification: G21

Карлін Микола Іванович,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та оподаткування Інституту економіки та менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,

Кучерук Мар'яна Володимирівна,

інститут економіки та менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ (НА ПРИКЛАДІ ЛЮКСЕМБУРГУ)

Розглянуто особливості функціонування банківських офшорних зон: надання податкових пільг, відсутність регулювання руху капіталу, міжнародний характер угод, розвинена інфраструктура, збереження таємниці угод, ефективно функціонуюча банківська система, використання англійської мови, висококваліфікований персонал. Подано головні мотиви заснування комерційних установ у фінансових офшорних центрах, серед яких: лояльність державного регулювання, високий рівень банківської та комерційної секретності та анонімність реальних власників компаній, легкість доступу до зарубіжної фінансової системи. Наведено дві категорії офшорних юрисдикцій: країни, які дозволяють законні розслідування в належних випадках, і країни, які відмовляють у послабленні своєї секретності. Зазначено, що головними мотивами заснування банку в офшорних зонах є відкриття та ведення банківських рахунків для вкладників із країн з високими податками та жорстким валютним контролем, а також здійснення операцій на ринку євровалют. Охарактеризовано Люксембург як один із основних світових офшорних банківських центрів, на який припадає 6–8% світового офшорного капіталу. У Люксембурзі представлено всі основні європейські й міжнародні фінансові установи, до того ж на 147 зареєстрованих комерційних банків припадає лише 5 люксембурзького походження. Створення філій європейських банків заохочується усуненням всіх видів примусу щодо грошових потоків: відсутність вимог до мінімальних резервів, виключення будь-якої регламентації відносно процентних ставок або переміщень капіталу, безумовне дотриманням банківської таємниці в поєднанні з гнучким і суворим банківським контролем при однакових і вигідних для всіх клієнтів норм оподаткування.

Ключові слова: банківський офшорний центр, банківські установи, банківська таємниця, Люксембург.

Карлин Николай Иванович,

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой финансов и налогообложения Института экономики и менеджмента Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки,

Кучерук Мариана Владимировна,

Институт экономики и менеджмента Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ ОФШОРНЫХ ЦЕНТРОВ (НА ПРИМЕРЕ ЛЮКСЕМБУРГА)

Рассмотрены особенности функционирования банковских офшорных зон: предоставление налоговых льгот, отсутствие регулирования движения капитала, международный характер сделок, развитая инфраструктура, сохранения тайны соглашений, эффективно функционирующая банковская система, использование английского языка, высококвалифицированный персонал. Приведены главные мотивы основания коммерческих учреждений в финансовых офшорных центрах, среди которых: лояльность государственного регулирования, высокий уровень банковской и коммерческой секретности и анонимность реальных владельцев компаний, легкость доступа к зарубежной финансовой системе. Приведены две категории офшорных юрисдикций: страны, которые позволяют законные расследования в надлежащих случаях, и страны, которые отказывают в ослаблении своей секретности. Отмечено, что главными мотивами основания банка в офшорных зонах является открытие и ведение банковских счетов для вкладчиков из стран с высокими налогами и жестким валютным контролем, а также осуществление операций на рынке евровалют. Охарактеризован Люксембург как один из основных мировых офшорных банковских центров, на который приходится 6–8% мирового офшорного капитала. В Люксембурге представлены все основные европейские и международные финансовые учреждения, к тому же на 147 зарегистрированных коммерческих банков приходится только 5 являются люксембургского происхождения. Создание филиалов европейских банков поощряется устранением всех видов принуждения по отношению к денежным потокам: отсутствие требований к минимальным резервам, исключения любой регламентации в отношении процентных ставок или перемещений капитала, безусловное соблюдение банковской тайны в сочетании с гибким и строгим банковским контролем при одинаковых и выгодных для всех клиентов нормах налогообложения.

Ключевые слова: банковский офшорный центр, банковские учреждения, банковская тайна, Люксембург.

Mykola Karlin,*Doctor of Economics, Professor, Head of Department of Finance and Taxation of Institute of Economics and Management of Lesya Ukrainka Eastern European National University,***Mariana Kucheruk,***Institute of Economics and Management of Lesya Ukrainka Eastern European National University***THE FEATURES OF THE BANKING OFFSHORES ACTIVITY:
A CASE STUDY OF LUXEMBOURG**

The article is devoted to the features of the banking offshores activity: tax benefits, absence of capital movement regulation, international basis of agreements, effective infrastructure, well-functioning banking system, use of English, high-qualified staff. The author shows the main reasons for establishing business entities in offshore financial centers: the loyalty of government regulation, high banking and commercial secrecy and anonymity of beneficial owners of the companies, easy access to the foreign financial system. There are two categories of the offshore jurisdictions: countries that allow legal investigation as appropriate and countries that refuse to weaken its secrecy. It is indicated that the main motive of the establishment of banks in offshore areas is to open and maintain bank accounts for investors from countries with high taxes and strict currency controls and for transactions in Eurocurrency market. Luxembourg is characterized as one of the world's major offshore banking centers accounting for 6.8 % of global offshore capital. There are all main European and international financial institutions in Luxembourg, only 5 are Luxembourg origin among 147 commercial banks registered in Luxembourg. Creation branches of European banks is encouraged by the elimination of all kinds of coercion in relation to cash flow, such as No minimum reserves, excluding any regulation with respect to interest rates or capital movements and the unconditional observance of banking secrecy, combined with a flexible and rigorous bank control and under the same favorable tax rate of all customers.

Key words: *offshore banking center, banks, banking secrecy, Luxembourg.*

Постановка проблеми. Сьогодні процеси інтернаціоналізації та глобалізації економічних відносин характеризуються значним рухом капіталів. Однією з характерних особливостей сучасного світового господарства є акумуляція фінансових ресурсів у офшорних зонах по всьому світу. Особливе місце потрібно відвести банківським офшорним центрам, на які, за деякими оцінками, припадає близько 20% усіх банківських операцій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості функціонування офшорних юрисдикцій та тенденції здійснення фінансових операцій у них висвітлили у своїх працях такі вітчизняні науковці, як Н. Власова, Я. Говорун, І. Кобушко, Д. Кушнір, Н. Рязанова, В. Удодова й ін. Технологію реєстрації та управління офшорним банком досліджено Н. Різник. Офшорні банківські зони у контексті світового господарства розглядають О. Баула, А. Сачук. Недослідженим залишається питання особливостей функціонування банківських офшорних центрів.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у виявленні особливостей функціонування банківських офшорних центрів. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: охарактеризувати офшорні банківські центри, виділити головні мотиви заснування компанії у фінансовій офшорній юрисдикції, розглянути Люксембург як один із основних світових офшорних банківських центрів.

Виклад основного матеріалу. Офшорні центри загалом характеризуються такими особливостями: податкові пільгові режими, фінансова секретність, валютний контроль, комунікації, легкий доступ до зарубіжної банківської системи. Банківським офшорним центрам притаманні, в першу чергу, високий рівень фінансової секретності та легкий доступ до зарубіжної банківської системи. Тому зупинимось на цьому детальніше.

Основними характеристиками офшорних банківських центрів є:

- 1) надання податкових пільг або звільнення від оподаткування діяльності нерезидентів на території офшорного банківського центру;
- 2) рух капіталів практично не регулюється;
- 3) угоди, що здійснюються в цих центрах, мають міжнародну основу й залишаються поза впливом економічної або фінансової політики держави;
- 4) офшорні центри мають високоефективні місцеві та міжнародні засоби зв'язку і транспортну інфраструктуру;
- 5) офшорні центри існують в умовах внутрішньої політичної стабільності й забезпечують таємницю угод;
- 6) обов'язкова наявність ефективно функціонуючої банківської системи та стабільних центральних банків;
- 7) основною мовою на цих територіях є англійська;
- 8) офшорні центри легкодоступні, розташовуються в часових поясах, де знаходяться найважливіші фінансові та товарні ринки світу;

9) центри мають висококваліфіковану робочу силу;

10) офшорні центри повинні мати добрі стосунки з фінансовою владою промислово розвинутих країн [2].

До головних мотивів заснування офшорної компанії у фінансовій юрисдикції можна зарахувати: лояльність державного регулювання, високий рівень банківської та комерційної секретності й анонімність реальних власників компаній, легкість доступу до зарубіжної фінансової системи.

Певний рівень секретності характерний для різних країн: як для офшорних юрисдикцій, так і для інших. Однак більшість країн не захищають банківську та комерційну інформацію, дані про справжніх власників від розслідування правоохоронними органами іноземної держави, особливо коли розслідування здійснюється відповідно до міжнародних договорів. Особливістю офшорних юрисдикцій є наявність надмірно жорстких правил захисту банківської і комерційної таємниці. Вони відмовляють у порушенні своїх бар'єрів секретності навіть тоді, коли є серйозне порушення законів іншої країни. З цієї точки зору розрізняють *дві категорії офшорних юрисдикцій:*

– країни, які відмовляють у послабленні своєї секретності, незважаючи на використання режиму секретності в злочинних цілях;

– країни, які дозволяють законні розслідування в належних випадках.

Ступінь секретності і масштаб цих обмежень різні в різних країнах. Наприклад, Бермуди розмежовують ухилення від сплати податків та інші злочинні діяння. Вони сприяють правоохоронним органам інших країн у розслідуванні неподаткових злочинів, але відмовляють у співпраці у випадках ухилення від сплати податків. У багатьох країнах, зокрема на Багамських та Кайманових островах, ступінь гарантованої секретності безпосередньо пов'язаний із типом статуту придбаної або ліцензованої корпорації.

Секретність особливо забезпечується в країнах, які були або все ще є британськими колоніями. Багато юрисдикцій підтвердили або посилили кримінальні санкції за порушення секретності. Наприклад, у 1976 році Кайманові острови, які вже мали систему суворої банківської секретності, посилили свої закони, додавши значні санкції проти осіб, які розкривають велику частину банківської та комерційної інформації.

Використання офшорних юридичних осіб дає можливість розмішувати капітал у твердій валюті в надійних банках у країні зі стабільною економічною та політичною ситуацією. Офшорній фірмі може бути відкритий валютний банківський рахунок у закордонному банку. Такий рахунок може використовуватися для безготівкових розрахунків, здійснення інших операцій (акредитиви, банківські гарантії) або для акумуляції неформальних фондів грошових коштів [5].

Щодо заснування банків у офшорних зонах, то головними мотивами є відкриття та ведення банківських рахунків для вкладників із країн з високими податками та жорстким валютним контролем, а також здійснення операцій на ринку євровалют. Тому багато подібних фінансово-кредитних інституцій зареєстровані у головних центрах євровалютного ринку – перш за все у Люксембурзі, Швейцарії та Ліхтенштейні, а також – у Сінгапурі, Бахреїні, на Кіпрі, на Кайманових та Багамських островах. Часто офшорні банки створюють під конкретні проекти та фінансові схеми [4].

Одним із головних світових офшорних банківських центрів є Люксембург, адже на його частку припадає 6–8% усього світового офшорного капіталу. У країну залучені великі капітали інвестиційних фондів, і за сумою чистих активів, що перебувають в управлінні, Люксембург вважається одним із трьох світових лідерів.

У Люксембурзі представлені всі основні європейські й міжнародні фінансові установи. Варто зазначити, що станом на 30.10.2013 р., у Люксембурзі серед зареєстрованих 147 комерційних банків лише 5 є люксембурзького походження. Подамо більш детальні дані про країни походження комерційних банків, зареєстрованих у Люксембурзі в таблиці 1.

Таблиця 1
Кількість банків, зареєстрованих у Люксембурзі, у розрізі основних країн походження

Країна походження	Кількість банків	Країна походження	Кількість банків
Німеччина	37	Бельгія	7
Франція	14	Китай	6
Швейцарія	11	США	6
Італія	9	Японія	5
Великобританія	9	Люксембург	5
Швеція	8	Бразилія	4

Джерело: розроблено автором на основі даних Комісії з нагляду за фінансовим сектором Люксембургу [6]

Створення філії європейських банків заохочується усуненням всіх видів примусу щодо грошових потоків, як, наприклад, відсутність вимог до мінімальних резервів, виключенням будь-якої регламентації щодо процентних ставок або переміщень капіталу, а також безумовним дотриманням банківської таємниці в поєднанні з гнучким і сувворим банківським контролем при однакових і вигідних для всіх клієнтів нормах оподаткування.

Громадянину будь-якої країни відкрити рахунок в одному з 147 банків Люксембургу не є проблема. Однак для громадян країн СНД існують підвищені вимоги для проведення такої процедури. Причому кожен банк може пред'являти свої специфічні умови без пояснень причин. Так, скажімо, бельгійсько-люксембурзький «Bank Generale» відрізняється бюрократичною тяганиною та проявляє підвищену вимогливість до клієнтів. Чимало банків, які є філіями, спрямовують потенційного клієнта в центральну резиденцію в тій країні, де вона розташована [3].

У цілому потреби компаній Люксембургу вирішуються місцевими люксембурзькими банками, у той час як міжнародні банки надають широкий спектр транскордонних послуг: мультивалютний рахунок кредитів і позик у синдикати; випуск та лістинг цінних паперів, зокрема єврооблігацій; депозитарні послуги; трастові послуги; міжнародне фінансування транспортних засобів; емісія та торгівля цінними паперами; валютні й торгові операції; фінансування торгівлі.

Приватні банківські послуги особливо користуються попитом у Люксембурзі через відсутність утримання податку на процентні платежі та жорстку банківську таємницю, а також дуже широкий спектр фінансових продуктів, які можна отримати. У Люксембурзі, як і в Швейцарії, юридичні фірми мають право відкривати рахунки в банках, зберігаючи при цьому в таємниці ім'я дійсного власника коштів (beneficiary owner). Згідно з Кримінальним кодексом Великого Герцогства Люксембург, порушення банківської таємниці, за винятком чітко визначених і досить обмежених обставин, визнано кримінальним злочином співробітників банку. У Люксембурзі суди можуть дозволяти розголошення інформації тільки тоді, коли є очевидні докази податкового шахрайства або відмивання брудних грошей [3].

Найбільший спільний люксембурзько-бельгійський банк «DEXIA» викликає інтерес для вкладників із пострадянського простору. Перш за все тому, що в цьому банку не пред'являють жодних підвищених вимог і є спеціальний сектор, що обслуговує клієнтів Східної Європи. Для того, щоб відкрити в цьому банку рахунок, потрібно виконати такі умови: сума початкового вкладу має бути не меншою, ніж 75 тис. євро, пред'явити документальне підтвердження походження цих грошей (рахунок-фактура про продаж акцій, нерухомості тощо, за які клієнт отримав суму, що вносить на рахунок). Також необхідна документація, яка підтверджує легальну діяльність фірми, наприклад, статут.

Умови відкриття рахунків у банках Люксембургу різні, але є певні тенденції, на які необхідно звернути увагу. Так, якщо клієнт бажає відкрити депозитний рахунок, то сума вкладу має становити, як правило, не менше 50–60 тис. дол., а сума поточного рахунку не менше 100 тис. дол. Банки платять 4–6,5% річних, причому кожному клієнтові банк дає індивідуальні ставки за депозитами, а максимальна ставка становить 10% [1].

Інший комерційний банк, розташований у Люксембурзі, послугами якого пропонує скористатися одна із посередницьких фірм, надає такі послуги: послуги приватного інвестування, мультивалютні рахунки, інтернет-банкінг, інвестиційні рахунки, кредитні картки Visa та MasterCard.

Для відкриття рахунку необхідно надати такі документи: опис діяльності компанії; заяву про джерела доходу; довідку з будь-якого банку про наявність там рахунків не менше двох років (референс).

Рахунки відкриваються переважно для інвестиційних та ощадних цілей, проте використання їх у цілях бізнесу також можливо, за умови, що 1/5 щорічного обороту коштів буде знаходитися на депозитах або інвестуватися через банк [1].

Мінімальна сума депозиту (або сума, яку клієнт повинен накопичити чи інвестувати протягом перших 6 місяців) – 400 тис. дол. США, або 300 тис. євро, або 200 тис. фунтів стерлінгів, або еквівалент в іншій валюті. Банк вважає необхідною зустріч з клієнтом протягом півроку після відкриття рахунку. Клієнт може самостійно відвідати найближче відділення банку. Якщо ж це обтяжливо для клієнта, то можливий візит представника банку до клієнта або організація зустрічі в третій країні. Цей банк має безліч відділень по всьому світу і часто зустрічі проходять у зручному для клієнта місці. Можливе відкриття рахунку на ім'я компанії (IBC чи LLC) або фонду (Foundation). Послуги посередницької фірми з відкриття рахунку становлять близько 500 дол. США [1].

Висновки. 1. Банківським офшорним юрисдикціям характерні лояльність державного регулювання, високий рівень банківської та комерційної секретності, анонімність реальних власників компаній і легкість доступу до зарубіжної фінансової системи.

2. Головними мотивами заснування банку в офшорних зонах є відкриття та ведення банківських рахунків для вкладників із країн з високими податками та жорстким валютним контролем, а також здійснення операцій на ринку євровалют.

3. Люксембург є типовим банківським офшорним центром – на його частку припадає близько 6–8% усього світового офшорного капіталу.

4. У Люксембурзі представлені всі основні європейські й міжнародні фінансові установи, що зумовлено високим рівнем секретності фінансової інформації й усуненням всіх видів примусу щодо грошових потоків банківських установ.

Література:

1. Банки Люксембурга. Открытие счета в Люксембурге [Електронний ресурс] / ICG. – Режим доступу : <http://www.icg-offshore.com/ru/bank-offshore/eu-banks/149-offshoresbanks-account-luxembourg.html>.

2. Люксембург – некогда метрополия стали, ныне европейский банковский центр [Електронний ресурс] / Pandia.ru. Энциклопедия знаний. – Режим доступу : <http://www.pandia.ru/364640/>.

3. Люксембург: Оффшорные банковские подразделения [Електронний ресурс] / Юридический центр. Оффшоры, аккредитация иностранных представительств, регистрация компаний с иностранными инвестициями. – Режим доступу : http://www.formationcompany.ru/article/lux_banking.

4. Оффшорные зоны. Принципы действия предприятий в оффшорных зонах [Електронний ресурс] / Н. Сахаров // The economist /scientist. – Режим доступу : <http://www.sakharov.ru/meo/meo2/77.htm>.

5. Теневая экономика и экономическая преступность [Електронний ресурс] / А. Красников // Веб-лаборатория Омского государственного университета. – Режим доступу : <http://newasp.omskreg.ru/bekryash/ch5p1.htm>.

6. Number of banks per country of origin [Електронний ресурс] / Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF) Luxembourg. – Режим доступу : <http://www.cssf.lu>.